29/06/2020

Στο λιμανάκι του Αποστόλου Παύλου στη Λίνδο

Μητροπολιτικό Έργο / Ι.Μ. Ρόδου

Στις ανατολικές ακτές του νησιού σε απόσταση 48χλμ. από την πόλη της Ρόδου και πάνω στο ακρωτήριο της Κράνας βρίσκεται ο οικισμός της Λίνδου, ο οποίος αποτελεί ένα πολιτισμικό τοπίο στο οποίο συνυπάρχουν μνήμες όλων των περιόδων της ιστορικής και αρχιτεκτονικής εξέλιξης του χώρου.

Ο χριστιανισμός έκανε την εμφάνισή του πολύ νωρίς στη Ρόδο χάρη στο ιεραποστολικό έργο του Αποστόλου Παύλου, ο οποίος την επισκέφθηκε περί το τέλος της τρίτης αποστολικής περιοδείας του, κατευθυνόμενος προς τα Ιεροσόλυμα. Κατά την παράδοση, αποβιβάσθηκε στο μικρό λιμάνι της Λίνδου που έκτοτε φέρει το όνομά του, και με την παρουσία και το κήρυγμά του έθεσε τα θεμέλια της ορθοδοξίας, η οποία εδραιώθηκε και απλώθηκε σε όλο το νησί και δη στη Λίνδο. Απόδειξη του έργου του, ο μεγάλος αριθμός ναών ανεγερμένων διαχρονικά. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγεται και ο Ιερός Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου.

Ο ενοριακός σήμερα Ναός της Κοιμήσεως της Θεοτόκου που δεσπόζει στον πυρήνα του οικισμού ανεγέρθηκε τον 13ο αι. στον αρχιτεκτονικό τύπο του ελεύθερου σταυρού με τρούλο πάνω στα οικοδομικά κατάλοιπα προηγούμενου, πιθανόν του 10ου αι. Το αρχικό οικοδόμημα επεκτείνεται δυτικά το 1489 με την προσθήκη σταυροθολιακού νάρθηκα που στέφεται με κωδωνοστάσιο στη νότια όψη. Εντοιχισμένα στο κωδωνοστάσιο τα οικόσημα του Μεγάλου Pierre d’ Aubusson (1476-1503) και του Jacques d’ Aymer de Chevalerie, καστελλάνου της Λίνδου επί μαγιστρείας του, καταδεικνύουν τον χορηγό. Η κατασκευή του νάρθηκα, επιβεβλημένη ίσως από την ανάγκη κάλυψης του αυξημένου εκκλησιάσματος, επέτρεψε την επέκταση του στεγασμένου χώρου της εκκλησίας.

Εξωτερικά του ναού, στο ύψος της βόρειας κεραίας, διαμορφώνεται χώρος, ανοικτός άλλοτε, που φαίνεται να αποτέλεσε ταφικό θάλαμο προορισμένο για τον ενταφιασμό κληρικών και δωρητών του ναού, όπως καταδεικνύουν οι εντοίχιες επιτύμβιες/αφιερωτικές επιγραφές. Η παλαιότερη εξ αυτών φέρει χρονολογία 1637 και μνημονεύει το όνομα της δωρήτριας Ντώμνας, συζύγου του καραβοκύρη Χατζή-Τζανετή. Προς επίρρωση αυτής της άποψης, η ιστόρηση επί της εξωτερικής επιφάνειας του βόρειου σκέλους της ένθρονης Παναγίας Βρεφοκρατούσας δορυφορούμενης από τη μορφή του κτήτορα, ιερέα Γεώργιο Παρδάκα και την παράσταση του θανάτου του Δικαίου, σύνθεση με σαφές εσχατολογικό χαρακτήρα, χρονολογημένη στα 1675.

Ο κατάγραφος εσωτερικός διάκοσμος του ναού, διατηρημένος σε εξαιρετική κατάσταση, φιλοτεχνήθηκε το 1779 από τον αγιογράφο Γρηγόριο Συμαίο, όπως δηλώνεται στην επιγραφή άνωθεν της θύρας της βόρειας κεραίας. Το εικονογραφικό πρόγραμμα παρότι ακολουθεί εν γένει την καθιερωμένη διάταξη με εκτενές ωστόσο θεματολόγιο αντλούμενο από τον δογματικό, λειτουργικό και ιστορικό κύκλο, παρουσιάζει ορισμένες εικονογραφικές ιδιαιτερότητες.

Ενδεικτικά αναφέρονται η απεικόνιση του Αγίου Χριστοφόρου ως κυνοκέφαλου επηρεασμένη από την παράδοση που θέλει τον άγιο πριν ασπαστεί το χριστιανισμό να υπηρετούσε ως στρατιώτης στη Λεγεώνα των Κυνοκεφάλων και η παράσταση της τιμωρίας των Αγαρηνών, ενδεικτική του κοινού αισθήματος των υπόδουλων Ροδίων. Η ιστόρηση στιγμιότυπων από τη Δευτέρα Παρουσία στο δυτικό τμήμα του ναού είναι απόλυτα συνυφασμένη με το εκκλησιαστικό τυπικό που θέλει στο χώρο αυτό να ενταφιάζονται οι κτήτορες και να τελούνται οι νεκρώσιμες ακολουθίες.

Αξιόλογο είναι και το ξυλόγλυπτο επιχρυσωμένο και επιζωγραφισμένο τέμπλο του ναού, το οποίο φαίνεται να προέρχεται από παλαιότερο, όπως υποδεικνύει αφιερωματική επιγραφή που αναφέρεται στην αρχιερατεία του Κωνσταντίνου Μυτιληναίου (1671-1702), κατά την οποία προφανώς κατασκευάσθηκε. Η αμφιπρόσωπη δεσποτική εικόνα της Βρεφοκρατούσας Παναγίας της ΛΗΝΤΙΑΚΕΙΣ, όπως επιγράφεται, φέρει αναρτημένα μπροστά της πληθώρα ταμάτων, δημόσια μαρτυρία ευγνωμοσύνης προσκυνητών για προσωπικά γεγονότα θείας χάριτος σε κρίσιμη στιγμή της ζωής τους. Παρόμοιας τεχνοτροπίας και διακοσμητικής προσέγγισης με το τέμπλο είναι ο δεσποτικός θρόνος κατασκευασμένος το 1720.

Κειμήλια

Σε μία καλαίσθητη πρόσφατα εγκαινιασθείσα έκθεση που φιλοξενείται στα βόρεια

του Ιερού Ναού της Κοιμήσεως της Θεοτόκου, στο χώρο όπου άλλοτε χρησιμοποιήθηκε ως ταφικό παρεκκλήσιο, παρουσιάζονται τα κειμήλια που φυλάσσονταν μέχρι πρότινος στα σκευοφυλάκια του ναού.

Στο μουσείο που οργανώνεται γύρω από τα θέματα της Θείας λατρείας, του ναού, της ναοσκεύης και των αφιερωμάτων παρουσιάζεται εύληπτα και μέσω σύγχρονων διαδραστικών εφαρμογών, η ιστορία και τα κειμήλια του ναού οργανωμένα σε τρεις ενότητες. Στην πλειονότητά τους τα εκθέματα χρονολογούνται μεταξύ 17ου και 19ου αι., ενώ δεν λείπουν και τα παλαιότερα. Ανεξάρτητα από τη χρονολόγησή τους, στο σύνολό τους παρουσιάζουν μεγάλη αρχαιολογική, λαογραφική και ιστορική αξία.

Οι φορητές ξύλινης εικόνες καταλαμβάνουν το μεγαλύτερο τμήμα της συλλογής του μουσείου και εκπροσωπούν κάθε κατηγορία. Πρόκειται ουσιαστικά για εικόνες τέμπλου, προσκυνήσεως και εικόνες διαφόρων μεγεθών για ιδιωτική λατρευτική χρήση. Από πλευράς θεματολογίου, καλύπτουν μεγάλο μέρος της κλίμακας της ορθόδοξης δογματικής ιεραρχίας. Ενδιαφέρον παρουσιάζει και η συλλογή εντύπων και χειρογράφων, μεταξύ των οποίων εξέχουσα θέση έχει ένα ειλητάριο, έντυπο από περγαμηνή. Όσον αφορά στα λειτουργικά σκεύη, στο μουσείο εκτίθενται μοναδικοί σταυροί λιτανείας με χρυσεπάργυρη επένδυση, Άγια Δισκοπότηρα, Δισκάρια κ.ά. αντικείμενα εν γένει συνδεδεμένα με την τέλεση της Θείας Λειτουργίας και των διαφόρων ιεροτελεστιών. Αρκετά είναι επίσης τα εκκλησιαστικά υφάσματα και τα άμφια.